

ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA PROGRAMI

Türkçe A Dersi Uzun Tezi

Değişen Zamanın Girdapları

Kelime Sayısı: 3823

Kategori:1

Araştırma Sorusu: Murat Gülsoy’un “Öyle Güzel Bir Yer Ki” adlı romanında zaman algısının odak karakterin kimliği üzerindeki etkisi nasıl ele alınmıştır?

İçindekiler

1-Giriş	3
2.1- Ölüm Kaygısının Odak Karakterin Zaman Algısına Etkisi	4
2.2- Çocukluk Döneminin Odak Karakterin Zaman Algısına Etkisi.....	10
2.3- Yaşlanma Korkusunun Odak Karakterin Zaman Algısına Etkisi.....	13
3- Sonuç	16
4- Kaynakça	18

1-Giriş

Murat Gülsoy'un "*Öyle Güzel Bir Yer Ki*" adlı romanında zaman kavramı, yapıttaki karakterlerin yaşam biçimleri ve kimlikleri üzerinde etki sahibi olması açısından önem taşımaktadır. Gülsoy'un yapıtı yazış sürecine bakıldığında yazarın İstanbul'un dönüşümünden etkilendiği ve bu dönüşümü dış gerçeklik bağlamında ele aldığı söylenebilir. Bu dönüşüm, yapıttaki odak karakterleri de etkileyecek, figürler de zaman ögesinin etkisiyle İstanbul gibi dönüşüme uğrayacak, kimlikleri etkilenecektir. Gülsoy, romanın bölümlendirmesini zaman-uzam bağlantısı içinde sunmuş ve bu sunuma paralel bir biçimde bir olay örgüsü ile farklı hikâyeleri bir arada anlatmıştır. Murat Gülsoy'un yazım sürecinde değişen ve dönüşen İstanbul'dan etkilendiği ve bu gerçekliği kurguladığı uzamların zamansal dönüşümü üzerinden odak karakterlerine de yansıttığı görülebilir.

Zamanın hızlı akışına bağlı olarak değişen yaşam karşısında çocukluğa duyulan özlem, ölüm kaygısı ile yaşlılık korkusu, Murat Gülsoy'un "*Öyle Güzel Bir Yer Ki*" adlı romanında öne çıkan temalar olmuştur. Yapıttaki figürler, zamanın geçişiyle birlikte bir dönüşüm geçirmekte, eski yaşamlarının güzellik ve değerlerini zamanın akışıyla kaybederken ölümle yüzleşmekte, çocukluk sorunlarını zamanın geçişine rağmen aşamamış olmaları sebebiyle kimlik çatışmaları yaşamaktadırlar. Umutsuz, karamsar ruh halleriyle çöküş yaşayıp yaşlılık korkusu ile olumsuz birer bakış açısı oluşturmaktadırlar. Romanda zaman ögesinin kimliklerde yarattığı çıkmazın en çok etkilediği figürlerden biri ise yapıtın odak figürü olan Kerem'dir. Yapılan bu tez çalışmasında zaman ögesinin odak karakterin kimliğine olan etkileri, onun zamanı algılayışı, "Ölüm Kaygısının Odak Karakterin Zaman Algısına Etkisi", "Çocukluk Döneminin Odak Karakterin Zaman Algısına Etkisi" ve "Yaşlanma Korkusunun Odak Karakterin Zaman Algısına Etkisi" başlıkları altında incelenecek, bu bölümlerin ortak noktası odağın zaman algısı ve odak karakterin kimliğinin kurgulanışında etki sahibi olmaları olacaktır. Tezin ilk

bölümünde odak karakterin ölüm kaygısıyla karşı karşıya gelerek zamanla sevdiklerini kaybedişinin karakterin kimliğine etkilerinin nasıl aktarıldığı ele alınırken ikinci bölümünde ise zamanın geçişine rağmen çocukluğundan itibaren kimlik çatışmalarını ve sorunlarını aşamamış bir odak karakterin varlığının nasıl aktarıldığı ele alınacak, tez çalışmasının üçüncü bölümünde ise zaman ögesinin etkisiyle yaşanan ve bu duruma alışamayan odak karakterin zamanla büründüğü karamsar kimlik yapısının kurgulanışı irdelenecektir.

Bu tez çalışmasında Murat Gülsoy'un "*Öyle Güzel Bir Yer Ki*" adlı romanında zaman kavramının odak karakterin algısıyla nasıl şekillendiği, kimliğine olan etkilerinin nasıl irdelendiği ortaya konulmaktadır. Yapılan incelemelerde, bireyin içsel dünyasını yazarın hangi boyutta ele aldığı ve bunları odak karakterin kimliği üzerinden nasıl kurguladığı örneklenecektir.

2.1- Ölüm Kaygısının Odak Karakterin Zaman Algısına Etkisi

Murat Gülsoy'un "*Öyle Güzel Bir Yer Ki*" adlı yapıtındaki Kerem karakteri üzerinden aktarıldığı gibi ölüm ve yas olguları, insanların geçmiş durum, ilişki ve olayları aşamamasına sebep olabilmekte, insanların günümüzdeki eylem ve duygu durumlarını etkileyebilmektedir. Bu durum, yapıtta sembol ve motiflerin kullanımı ile kendini göstermektedir. Bu sembol ve motifler, Kerem'in kendine ve eski yaşamına yabancılaşmasını, eskiye takılmanın onu mutluluktan mahrum bıraktığını aktarmaktadır. Kerem, uzun bir zaman önce ailesini ve Yaşlı Yahudi olarak seslendikleri bir yakınını kaybetmiş, yaşadığı ölüm acılarını aşamamış ve bu ölüm acıları, onun eski günlerine takılıp kalmasına neden olmuştur. Zaman algısı yaşamın akışıyla değişmekte, ancak Kerem tuttuğu yasin acısından bir türlü kurtulamadığı için kaybettiği yakınlarının özlemiyle geçmişe takılı kalmış bir yaşam sürdürmektedir. Sürekli ailesini hatırlamakta, yaşadığı bu durum ise onun davranışlarına yön vererek onu hayatın mutluluklarından alıkoymaktadır. Zamanın geçişi Kerem'in yaralarını saramamış, Kerem bir

türlü ölüm acılarıyla uzlaşamamış, yaşadığı bu acılar ile umutsuz ve karamsar bir kimliğe bürünmüştür. Kerem karakterinin ölüme bakış açısı ve bu olgunun Kerem'in kimliğine olan olumsuz etkisi, yapıttaki motifler üzerinden görülebilmektedir. Buna örnek olarak Yaşlı Yahudi'nin sorduğu bilmeceler verilebilmektedir. Yaşlı Yahudi, Kerem'in çocukluğunda önemli yer kaplayan, ona akademik ve finansal açıdan yardım eden bir figürdür. Bu karakter, Kerem'e sıklıkla bilmeceler sormakta ve Kerem, Yaşlı Yahudi'nin ölümünden yıllar geçse bile kimliğinde kalıcı bir unsur ve değer olarak yer edinmiş olan bu bilmeceleri hatırlamaktadır. Bu bilmeceler yapıt boyunca farklı noktalarda yer almakta, Kerem'in ölüme karşı bakış açısını ve bu olguya, eski zamanlara olan takıntısını göstermektedir. Kerem'in bu bilmeceleri yıllar sonra bile hatırlaması ve üzerinde düşünmesi, Yaşlı dostunun kaybını aşamadığını, aşamadığı bu süreçte de ruhsal olarak bunaldığını göstermektedir. Bilmeceler, akılda kalıcı, dil oyunları olmasıyla romanda çocuklukla bağdaştırılmış, yapıt boyunca bu bilmece motiflerinin kullanılması Kerem'in çocukluk dönemindeki ruh halini vurgulamak amacıyla kullanılmıştır. Kerem'in çocukluğunun da ölüm korkusu ile bağdaştığı gösterilmektedir. “Söyle bakalım Kerem, eski dilde deliler? Mecanin. Afferim be evlat, afferim. Mecnunun çoğuludur bilir misin. Hani Leyla'yla Mecnun'daki gibi. Başımı salladım.” (Gülsoy,s.191) “Burası yıkılmakta olan Şekercizade Apartmanı değildi. Burası devasa bir cehennem yaratığından arta kalmış uğursuz bir iskeletti, yutucu bir kabuk, deliliğin damla damla ürediği geçmiş...” (Gülsoy, s.191) Yapıtta verilen bilmeceler, eğlenceli ve kolay anlaşılan bilmecelerin aksine Kerem için rahatsız edici olabilen sorulardır. Kurulan bu zıtlık ile Kerem'in sadece bu bilmeceleri hatırlaması, karakterin geçen zamanın etkisiyle çocukluğundaki masum kimlik yapısını kaybettiğini, ölüm takıntısının Kerem'i hayattaki mutluluklardan alıkoyduğunu göstermektedir. Bu bölümdeki bilmecelerle Fuzuli tarafından yazılmış olan “*Leyla ile Mecnun*”¹ aşk mesnevisine gönderme yapılır.

¹ Leyla ile Mecnun: Fuzuli tarafından yazılmış olan mesnevi. Birbirlerine aşık olan Leyla'ya aşık olan Mecnun, sürekli Leyla'yı düşünür ve onun ismini sayıklar. Leyla'nın annesini onunla görüşmesine izin vermeyince ise kahrından halk arasında bu isim ile anılmaya başlar. Birbirine kavuşamayan iki aşık, yaşamlarına son verirler.

Romanda metinlerarasılık yöntemiyle Kerem'in Hülya ve Maral ile olan ilişkilerine de yansıyan bir yas olgusu gösterilmeye çalışılır. Romanda zaman içinde dış gerçekliğe bağlı olarak İstanbul'un dönüşümü² ele alınarak Kerem karakterinin kimlik dönüşümü işlenmekte, Kerem'in kimliği İstanbul'un dönüşümünden etkilenmektedir. Kerem de İstanbul ile birlikte bir dönüşüm geçirmektedir. Karakter, zaman ilerledikçe ve büyüdükçe yaşadığı eve karşı yabancılaşmaya başlamakta, bunu delilik olarak tanımlamaktadır. "Mecnun" kelimesinin deli anlamına gelmesi bu bağlamda Kerem'in geçmişi hatırlamasıyla birlikte delirmiş hissetmesini göstermekte, yaratıcılık bağlamında aynı kelimenin iki anlama geldiği bir metinlerarasılık kurulmaktadır. Bununla birlikte, Yaşlı Yahudi'nin "aferin" yerine "afferim" gibi kelimeler kullanması ile Gülsoy, yaratıcılık bağlamında kelime biçimlerini değiştirerek Yaşlı Yahudi'nin Kerem ile olan yakınlıklarını aktarmaktadır. Yapıtta kullanılan bilmece ve benzeri motifler ile okuyucuya tekrar edilen öğelerin ve zamanın geçişiyle Kerem'in değerlerinin ve duygu durumunun vurgusu yapılmakta, Kerem'in geçen zamana rağmen ölümü aşmadığı ve bu durumun odak figürün korkan, eski masumluğunu kaybetmiş, şüpheli kimlik özelliklerini geliştirdiği gösterilmektedir. Karakter, eski yaşamına ve kimliğine yabancılaşmaktadır. Büyüdükçe eski yaşamı ona uzak ve erişilemez bir geçmiş gibi gelmektedir. Yapıtta sembollerin kullanımı ise, ölüm olgusunun Kerem'in kimliği üzerindeki olumsuz etkisini korku ve suçluluk duygusu bağlamında gözler önüne sermektedir. Bu durumun aktarılmasının bir diğer örneği ise siyah sıvıdır. Siyah, ölümü temsil etmekte olup Kerem bu sıvıyla temasa geçtiği anda geçmişe dönmektedir. Siyah sıvı, Kerem'in Yaşlı Yahudi'nin ve babasının ölümünü aşamamasını temsil etmektedir ve bu sembolün ele alınması, zaman olgusunun etkisiyle karşılaştığı ölüm olgusunun Kerem'in kimliğinin baskın bir parçası

Türk Edebiyatı. (n.d.). *Leyla ile Mecnun*. Türk Edebiyatı. <https://www.turkedebiyati.org/leyla-ile-mecnun/>

² Gürel, Ali., Balta, Yasemin. (2014). İstanbul'un göç olayı ve etnik hayat üzerine. (1). 1-15. <https://dergipark.org.tr/en/pub/marusad/issue/391/2747>

olduğunu göstermektedir. Yıkım sırasında Kerem'in bir anda geçmişe dönmesi ve Yaşlı Yahudi'nin ona rahatsız edici bilmeceler sorduğunu görmesi, Kerem'in hala içinde kalan geçmişten kalan olguların olduğunu, karakterin geçmiş yaşantıları aşamayıp, günümüzde bu yaşantılardan hala etkilendiğini göstermektedir. "Siyah maddeye dokunduğum anda bir elektrik akımı bedenimi delip geçti. Oda eski haline geldi. Yıkım? Ne yıkımı?" (Gülsoy, s.193) Kerem, siyah madde ile etkileşime geçtiği anda günümüzdeki yaşantılardan arınmaktadır. Siyah rengi dünyadaki birçok kültürde ölüm ile bağdaştırılmaktadır. Bu sembolün kullanımı, öncesinde de bahsedilen geriye dönüş tekniği ve bilmece motifi ile güçlendirilmekte, Yaşlı Yahudi'nin sorduğu bilmecelere yer verilerek Kerem'in günümüzde, eski yaşantısını sorguladığı, suçluluk duygusundan arınamadığını da göstermektedir. Kerem, Yaşlı Yahudi'nin ölümünde kendini suçlu hissetmekte, bu suçluluk hissi tuttuğu yasa ve yıllar sonraki psikolojisi üzerinden kimliğine yansımaktadır. "Cana kıyan, birini öldüren kimse?" Bilmecesinin tekrarı, geriye dönüş tekniği ile birlikte siyah madde sembolü altında kullanılarak Kerem'in Yaşlı Yahudi'nin ölümü üzerine suçluluk hissettiğini, ilerleyen zamanlarda da bu suçluluk hissini Kerem'in kimliğini şekillendiren, onu sorgulayan, şüpheli bir insana çeviren bir rol oynadığını göstermektedir. Bu anı, Kerem'in kafasında aniden yeniden canlanmaktadır. Böyle bir anının aniden canlanması, Kerem'in bu anıyı yıllar boyunca aklından çıkaramadığının ve kimliğinin bir parçası haline getirdiğinin göstergesidir. . Yine bu biçimde yapıtta kullanılan sembollere örnek olarak beyaz kelebek verilebilmektedir. Yapıtta, özellikle motel uzamında görülen beyaz kelebek, ölüm olgusunun Kerem'in günlük hayatta kurduğu ilişkiler ve etrafındaki figürlerle olan iletişimi üzerinden kimliğine etkisini göstermektedir. Kelebek, sadece bir gün yaşayan bir canlıdır ve Avrupa kültüründe gençlik, dinamizm ve ruhu temsil etmektedir. Beyaz kelebek, Kerem ile Hülya'nın birlikte olduğu bölümlerde görülmektedir. Beyaz kelebeğin Hülya ve Kerem'in birlikte olduğu kısımlarda hızlıca odaya girip çıkış yapması Kerem'in, Hülya ile birlikteyken yaşadığı dinamizm ve gençlik hissini

göz açıp kapayana kadar geçip gideceğinden korktuğunun göstergesidir. Bununla birlikte yapıtta, Kerem'in Hülya ile birlikteliğinde bir anda gözünde annesinin canlandığı anlatılmaktadır. Bu durum, Kerem'in annesinin ölümünün, onun günümüzdeki ilişkilerini etkilediğinin göstergesi olup beyaz kelebek sembolü ile birlikte ele alındığında, Kerem'in kaybettiği insanların onun kimliğine kaçınılamayan, görmezden gelinemeyen bir etki yarattığı, yetişkinlik döneminde de ilişkilerinde ölüm olgusunun bu karakteri şüpheye düşürdüğü, onu her an birini kaybetme korkusuna soktuğu görülebilmektedir. Bu bağlamda bir inceleme yapıldığında, zaman olgusunun hızlı akışı ile Kerem'in umutlu, anı yaşayabilen kimlik özelliklerini kaybettiği söylenebilir. "Aniden zihnimin içinde beliriveren annemin fotoğrafını acıyla kovaladım." (Gülsoy, s.70) "Bir zamanlar çirkin bir kurtçuk olduğunu unutmuşsa benziyordu. Kurtçuğun ölümü kelebeğin doğumuydu. Çıplak bedenlerimize baktım hüznle... Şimdi bu bedenlerin içindeyiz, bir süre sonra yok olacağız. Ne kadar sıkı sarılsak da zaman bizi hoyratça ayıracak, her şeyimizi elimizden alacak, bizleri kırık oyuncaklar gibi iki kulaç derinliğinde bir çukura fırlatıp atacak." (Gülsoy, s.11) ifadelerinde de görüldüğü üzere beyaz kelebek, Kerem'in ölüm korkusunu ve bu korkunun kimliğine ilişkileri üzerinden doğrudan etkisinin bulunduğunu göstermektedir. Kelebek, yalnızca bir gün yaşamasıyla bilinen bir canlıdır. Bu sembol, Kerem'in içinden hiç atamadığı ölüm korkusuyla yüzleşmek zorunda kalacağını vurgular. Ölüm korkusu, Kerem'in Hülya ile ilişkisinin de hızlı bir şekilde biteceği korkusunu yaratır. Hülya'yı kaybedeceğine inanması, ölüm olgusunun zamanla hayatına girişi ile karamsar ve her durumda en kötü olasılıkları düşünen bir karaktere bürünmesine, kimlik özelliklerinin de bu bağlamda değişmesine sebep olmuştur. Zamanla değişen ve dönüşen İstanbul'a ayak uyduramayan Kerem'in kimlik çatışmaları ve buna bağlı yaşadığı bocalmalar onun bunalmasına neden olmuş, şimdiyi yaşayamaması sebebiyle aşk gibi güzel bir duyguyu bile tam anlamıyla yaşayamaz hale gelmiştir.

Romanda yer alan kelebek sembolü, kurgunun ilerleyen bölümlerinde Kerem, Hülya ile birlikte iken bir kelebeğin odaya girmesi ile gösterilir. Kerem'in Hülya'nın yanında kendisini eskiden olduğu gibi saf ve masum hisseder ancak kelebeğin yalnızca bir gün yaşayan bir canlı olması, Kerem'in hayatındaki önemli insanları kaybetmiş olduğunu ona yeniden hatırlatır. Kerem yine hüzünlü dünyasına döner ve Hülya'yla istediği yakınlığı kuramaz.. “Annem ölmeden önce babam nasıl biriydi hiç hatırlamıyorum. Küçüktüm. Bildim bileli babam garip bir adamdı, tüyünü dökmüş, zayıf, eşini kaybetmiş bir bozkır hayvanı. Dayanıklı, yumuşak ama yalnız. Acı çekmeye dayanamayacağı için sürekli sırtan bir yaratık. Birine bağlanmanın sonuçları bunlardı. Hülya hikâyesini de bu yüzden icat etmiştim. Kendimi korumak için. O ulaşılmaz sevgili hikâyesi beni gerçek ilişkiler kurmaktan koruyordu.” (Gülsoy, s.210) Yapıtta benzer sembollerin kullanımı ile okuyucuya Kerem'in ölümü aşamadığı, suçluluk hissine kapıldığı ve günümüzde hala ölümle sorunlar yaşadığı gösterilmektedir. Kerem, hayatı boyunca ölümle karşılaştığından günlük iletişimlerinde de ilişki kurmaktan ve bağlamaktan korkmaktadır. Zaman olgusunun etkisiyle Kerem, hayatında önemli kıldığı ve sevdiği insanları kaybetmekte, bu sebeple ise psikanalitik kuram bağlamında karamsar ve umutsuz bir bakış açısı ve kimlik özellikleri geliştirmekte, yakınlaşmaktan korkmaktadır. Psikanalitik kuram³, edebi metinlerde karakterlerin bilinç akışı, duygu ve düşünce biçimlerini ortaya koyar. Freud tarafından ortaya çıkarılan teori karakterlerin söz ve eylem gibi dışa yansıttığı davranışlarının, karakterin bastırılmış duygular, aşılamamış olaylar veya gizli arzular gibi özelliklerini ortaya çıkarma amacı ile edebi metinleri inceler. Kurguda psikanalitik kurama yer verilerek karakterin zamanla öğrenmiş olduğu ölüm olgusunun odak karakterin bilinçaltı, düşünceleri ve iletişimlerine etkisi

³ Ögen, K., & Görmez, A. (2023). Psikanaliz ve psikanalitik edebiyat kuramına eleştirel bir yaklaşım. 6. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve İnovasyon Kongresi*, 47-58. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi. <https://avesis.yyu.edu.tr/yayin/ac6ef849-fe20-4a63-bf1a-cab65e530f82/psikanaliz-ve-psikanalitik-edebiyat-kuramina-elestirel-bir-yaklasim>

karakterin hayatı boyunca karşılaştığı sembol ve motif gibi araçların kullanımı ile ele alınmıştır. Yapıtta kullanılan yazınsal unsurlar ise yapıtın karamsar tonunu desteklemekte, bir olay örgüsü içerisinde post modern roman türünün özelliklerine uymaktadır.

2.2- Çocukluk Döneminin Odak Karakterin Zaman Algısına Etkisi

Çocukluk, insanların yetişkin kimliklerinin belirleyici unsurudur. Çocuklukta bulunulan ortamlar, yetiştirilme üslupları ve yaşanan olaylar gibi faktörler, yetişkinlikte de kendini gösterebilmektedir. Bu durum, yapıtta odak karakter üzerinde yaşanan kimlik değişiklikleri üzerinden görülmektedir. Odak karakterin çocukluğunda çözemediği sorunlar yetişkinliğinde kimliğini etkilemekte, karakter çocukluğuna takılı kalmış bir yaşam sürdürmektedir. Bu durum yapıtta diyalog teknikleri ve karşılaştırmalar üzerinden aktarılmıştır. Yapıtta kullanılan diyalog teknikleri, odak karakterin çocukluğundan gelen problemlerin onun şu anki kimliğine olan etkilerini göstermektedir. Yapıttaki diyalog kullanımlarına örnek olarak Kerem ve Ferhan'ın aynalar önündeki konuşması verilebilir. Ferhan, aynalardan rahatsız olup kendini özgüvensiz ve kaybolmuş hissetmektedir. Bu konu hakkında Kerem ile diyaloga giren Ferhan, Kerem'e duygularını anlatamamakta ancak Kerem durumu anlamakta, kendisinin de çocukken aynı sorunun yaşadığını, ancak bu duruma alıştığını söylemekte ve düşünmektedir. “Aynalar korkutur beni Kerem... Hele böyle yan yana, karşı karşıya dizili olunca... Kaybolacakmış gibi hissedirim kendimi. İnsanın görüntüsü çoğalır ya. Hangisinin kendisi olduğunu anlayamaz. Sonra bir bakmışsın gülüyorlar sana. Alay ediyorlar.” (Gülsoy, s.24) ve “Aniden pişman oldu. “Anlatamıyorum. Boş ver, saçmaladım.” Anlatamayacaktı. Dile dökülmeyecek bir şeyden söz ettiğinin farkındaydı. Bunu çok iyi biliyordum çünkü zaman zaman ben de böyle. Hislere kapılırdım. Çocukken. Şimdi bu koridora alışmıştım.” (Gülsoy, s.24) cümlelerinde Kerem'in çocukluğuna yaşadığı özgüvensizlik problemini bastırarak “alıştığı” ve aslında tam olarak çözemediği görülmektedir. Bu bölümde kullanılan diyalog tekniği, “alışmak” kelimesinin seçimi ve Kerem'in kişisel düşüncelerinin verilmesi, okuyucuya Kerem ve Ferhan

karakterlerinin bakış açılarını iki taraftan da gözlemleyebilme şansı sunarken Kerem’in çocukluğundan beri geçen zamana rağmen yaşadığı sorunları aşamadığını ve yalnızca “alıştığını” düşündüğünü göstermektedir. Yapıtta bu ve bunun gibi diyalog tekniklerinin kullanımı, Kerem’in çocukluk sorunlarını farklı kişiler ile iletişiminin de ele alınmasıyla göstermektedir. Kerem, zamanın geçişiyle geride bırakmış olduğu çocukluğunu özlemekte, ancak geçen zamanın fark etmeksizin çocukluğunda oluşmaya başlayan karamsar düşünce biçimini şekillendirdiğini ve kimlik sorunlarını aşamamasında etkili olduğunu göstermektedir. Yapıtta Kerem’in çocukluğunun kimliğine etkisini gösteren bir diğer anlatım yolu ise karşılaştırmadır. Karşılaştırma bağlamında Kerem ile Ferhan karakterlerinin diyalogu üzerinden görülen bir unsur ise sembol kullanımıdır. Semboller, diyalogdaki anlatım ve özgüven sorununu zenginleştirmek amacıyla kullanılmaktadır. Ayna, insanın kendini görebildiği nesnedir ve bu diyalogda ayna nesnesinin sembolik kullanımı Kerem ve Ferhan’ın kimliklerinin iç yansımasının gösterilmesi görevini görmektedir. Kerem’in aynalardan korkmaya ve aynalar önünde kendini kaybolmuş hissetmeye alışmış olması, karakterin benliği ile ilgili yaşadığı sorunları çözemediğinin ve büyüdükçe bu durumun karakterin karşısına çıktığının göstergesidir. Bununla birlikte, romanda zaman içinde dış gerçekliğe bağlı olarak İstanbul’un dönüşümü ele alınarak Kerem’in kimlik dönüşümü işlenmekte, Kerem’in kimliği İstanbul’un dönüşümünden etkilenmektedir. Kerem de İstanbul ile birlikte bir dönüşüm geçirmektedir. Kerem’in lise yıllarına bakıldığında Tayfun karakteri ile kendisini karşılaştırdığı görülebilmektedir. Gülsoy, bir röportajında⁴ da yapıtta yıllar sonra tekrar bir araya gelen lise arkadaşlarının öyküsünü değişen ve dönüşen İstanbul üzerinden, içinde yaşanan dünyanın iklim krizleri, terör olayları ve yurtdışına kaçmak isteyen kesim üzerinden aktardığını, zaman içinde yaşanan değişimlerin odak figürleri etkilediğini ve yaşamında tespit etmiş olduğu sorunlar üzerinden aktardığını belirtmektedir. Bu bağlamda, Kerem ve Tayfun’un Kerem’in

⁴ Murat Gülsoy. (5 Aralık 2017). “Murat Gülsoy Öyle Güzel Bir Yer Ki Söyleşi”. YouTube. https://youtu.be/GuMFaMniFic?si=G6xShosyqt_QGuRr

ağzından yurtdışına çıkma meseleleri üzerinden karşılaştırılması, Gülsoy'un röportajında bahsettiği İstanbul'un zamanla gerçekleşen dönüşümünü ve bu dönüşümün Kerem'e etkisini gösterirken onun kendisini küçük düşmüş ve çeşitli imkânlarla sahip olmayan bir insan olarak gördüğünü ve bu sorunların çocukluğundan kaldığını da belirtmektedir. Tayfun, ekonomik olarak iyi bir durumda büyümüş, yurtdışına gitme ve çalışma imkânları olan bir karakter iken Kerem, eskici olan babası tarafından yetiştirilmiş, babasından kalan işi sürdüren bir insandır. Kerem ile Tayfun'un Kerem'in ağzından karşılaştırılması, Kerem'in çocukluk ve gençliğinden kalan ekonomik sorun ve yetiştirilme problemlerini aşamadığını göstermektedir. Kerem, günümüzde de kendini Tayfun ile karşılaştırmaya deva etmekte, farklı özellikler ile problemlerini telafi etmeye çalışmaktadır. "Tayfun marifetiyle övünen bir çocuk gibi gülümsedi. "Berlin." "Bak bu aklıma gelmezdi doğrusu." "Akrabalar vardı. Fiyatlar çok uygun valla. Canım sıkıldı. Uzun süredir her yerde bu konuşmalara tanık oluyordum. İnsanlar bir biçimde ülkeden gitmem gerektiğini söylüyorlardı. Ben ne zaman bu konu açılrsa soluksuz kalıyor, bunakalıyordum." (Gülsoy, s.38) Kerem, kendisini lise yıllarından tanıdığı Tayfun ile karşılaştırmaktadır. Aradan geçen zamana rağmen Kerem'in kendisini hala liseden tanıdığı kişilerle karşılaştırması, karakterin liseden beri aşamadığı sorunlarının yaşlılık hayatına da yansıdığını ve kimlik özelliklerine etkide bulunduğunu, onun sıklıkla kendisini hapsolmuş hissettiğini ve değersiz gördüğünü işaret etmektedir. Yapılan karşılaştırma, yapıtın karamsar tonunun oluşturulmasında da rol oynamaktadır. Yapıtta görülen karşılaştırma kullanımı, Kerem'in yetiştiği ortam ve koşulları aşamadığı, geçen zamanın etkisiyle çocukluk hayatındaki sorunların yetişkin kimliğine de yansıdığını göstermektedir.

Kerem'in çocukluk yıllarına bakıldığında bu yıllardan gelen korku ve sorunlarını aşmakta zorluk çektiği, bu sorunların ise yıllar sonra, zamanın da etkisiyle ilişkilerinde karşısına bir problem olarak çıktığı görülmektedir. Kerem'in çocukluğundan itibaren oluşturamadığı bağlar onda özgüvensizlik sorunu yaratır. Bu özgüvensizlik sorunu, Kerem'in gelecekteki ilişkilerinde

de karşısına çıkar. Yaşadığı özgüvensizlik anlarından biri, Hülya'yı yargılarken aynada kendisini görüp şaşırması andır. Kerem'in çocukluğunda çözemediği problemler, yetişkin kimliğinde de Hülya gibi figürlere ve kendisine olan bakış açısı ile kendini göstermektedir. Kerem, yapıt boyunca Hülya'ya olan sevgisini ve Hülya'nın onu gerçekten sevip sevmediğini sorgulamaktadır. Onun geçmişten kalma özgüvensizliklerinin şimdiki ilişkilerine olan etkisi Mehmet karakteri üzerinden de görülmektedir. Mehmet, Kerem'in sürekli kendisini sorgulamasına ve yetersiz hissetmesine sebep olmaktadır. Hülya'nın başka bir ilişkide olması Kerem'i Mehmet'in ölümünü planlamaya kadar götürmektedir. "O muhteşem düz çizgiyi görmek için boşuna umutlanmışım." (Gülsoy, s.100) Zamanın ilerleyişi, Kerem'i hayatın daha kolay olduğu çocukluk yıllarından çekip almakta, ancak bu yıllardan kalan sorunları Kerem'i hala kovaladığından odak karakter hapsolmuş, kendisini sürekli yargılayan ve başkalarıyla karşılaştıran bir kimliğe bürünmektedir.

2.3- Yaşlanma Korkusunun Odak Karakterin Zaman Algısına Etkisi

Yaşlılık, her insanın hayatında başına gelecek, kaçınılamaz bir olgu olmakla birlikte insan psikolojisi ve kimliği üzerinde olumsuz etki yaratabilmekte, romanda da odak karakter, yaşlanma korkusu yaşamaktadır. Kerem'in çocukluktan gelen ve aradan geçen zamana rağmen çözülemeyen problemleri, yaşlılıkta da devam etmekte, odak karakterin kimliği üzerinde olumsuz bir etki yaratmaktadır. Zamanla değişen İstanbul odak karakterlerin zamanlarını nerede geçirdiklerini, iletişim kurduğu kişileri, kimlik özelliklerini ve hayata olan bakış açılarını etkilemektedir.

Yapıt boyunca Kerem'in çocukluktan kalan problemlerinin kimliğine etkisinin devam ettiği ve aynı biçimde yaşlılığında onda çocukluğunda olduğu gibi sıkıntı yarattığı görülmektedir. Kerem, yaşlanmaktan utanmakta, yaşlandıkça çocukluğunda kaçtığı, daha sonraya ertelediği olaylar ile yüzleşmek zorunda kalmaktadır. Ve bu utanç ve yüzleşme korkusu romanda iç

konuşmalar aracılığıyla gösterilmiştir. “Ne olursa olsun, bana ne deyip arkamı dönüp gidebilirdim. Ben şimdi burada değilim derdim içimden. Ben sizlerden biri değilim. Daha sonra... Daha sonra yaşayacağım. İşte şimdi o “daha sonra’yı yaşıyordum.” (Gülsoy, s.92) Gülsoy, burada da psikanalitik kuramdan yararlanarak odak karakter kimlik dönüşümü, iç konuşmalar aracılığıyla karakterin iç yaşamını ele alarak vermektedir. Kerem, yaşlanmayı “asla kendisinin başına gelmeyecek bir hastalık” olarak tanımladığından yaşlanmaktan ve yaşlanmanın getirdiği değişimlerden utanmakta, bu bakış açısı incelendiğinde ise odak karakterin kimliğinde etkilerin oluşumu görülmektedir.

Kerem’in yaşlanmaya karşı beslediği korku ve utanç duyguları, figürün Hülya ile olan ilişkilerinde de karşısına çıkacaktır. O, yaşlandığını hissettiği için hem kendisini hem de Hülya’yı yargılamaktadır. Kerem’in bu düşünce yargılama hali romanda yine iç konuşmalar aracılığıyla aktarılmaktadır. Yapıtta iç konuşmanın amacı Kerem’in yaşlanmaya karşı tavrını ortaya koyarken figürün bu durumun yaklaştığını fark ettiğini ve kaçamadığını göstermektir. “Gönülsüzce yürüdüm ardında. Selülitli poposunu, diriliğini yitirmeye başlamış baldırlarını görmemek için başımı çevirdiğimde aynada kendi yansımamla karşılaştım.” (Gülsoy, s.63) “Genç bir adam değildim artık. Cildimin her yanını kaplamış olan benler ve lekelerle, karnımın sağ yanında günden güne büyümekte olan yağ bezesiyle orta yaşlı bir adamdım ben de. Utançla başımı öne eğdim.” (Gülsoy, s. 63) Kerem yaşlanmaktan korkmakta, yaşlılığın utanılacak bir şey olduğunu düşünmektedir. Vücudunda değişimler fark etmekte, kendisinden utanmaktadır. Kerem’in iç konuşmaları karamsar, umutsuz bir ton barındırmakta bu ton hem yapıtın genelinde kendini göstermekte, hem de odak karakterin iç dünyasını ve kendi kendine düşünürken bile karamsar bir insan oluşunu ortaya koymaktadır. Daha önce de bahsedilen, çocukluktan gelen çözilemeyen özgüven problemi de burada kendisini göstermektedir. Kerem, utanılacak bir şey olduğunu düşündüğü yaşlanma üzerinden Hülya’yı

yargılarken kendi durumunu görünce kendisini de yargılamaya başlamıştır. Kerem, kendi içinde konuşmalar yaparak kendisini ve yaşamını sürekli sorgulamaktadır.

Romanda zaman olgusuna bağlı yaşlanma kaygısı temasının odak karakterin kimliğine etkisini gösteren bir diğer öge ise uzamdır. Yapıtta farklı zaman süreçleri ve farklı uzamlar üzerinden aktarılmaktadır. Karakterin yaşlandığını aktarmak amacıyla kullanılan uzam ise yıkım uzamıdır. Bu uzam, Kerem'in eski yaşadığı ev ve dükkânının yıkımıdır. Bu uzamın yıkılması, karakterin eski yaşantısıyla bağlarını koparmaya başlamasını temsil etmektedir. Kerem'in çocukluk evi ve eskiden babasına ait olan, Yaşlı Yahudi ile de birçok anılarının bulunduğu uzam yıkıma uğramakta, bu durum ise Kerem'in yaşlandığını ve yaşlandıkça eski kimliğinden uzaklaşmaya başladığını göstermektedir. “Bir zamanlar annemin beyaz çarşafı yıkayıp astığı, benim koşmaca oynadığım, büyüdüğümde gizlice çıkıp şarap içtiğim, çocuksu derin düşüncelere daldığım, kuşları ve yıldızları seyrettiğim teras artık yoktu. Teras yerinde kalsa ne olacaktı ki! Annem, babam, yaşlı Yahudi, çocukluğum, hepsi çoktan yok olmuştu. Şekercizade Apartmanı'nı ne sanıyordum ki ben? Sonsuza dek ayakta kalacak bir yapı mı?” (Gülsoy, s.106)

Odak karakter yaşlandıkça çocukluğuna ve kimliğine olan bağlarını kaybetmekte, kendisine yabancılaşmakta, hayata karşı olan umutsuzlukları artmaktadır. Karakter, çocukluk ve genç dönemlerindeki hayatını kaybettiğini, artık yaşlandığını düşünmekte, umutsuzluğa kapılmaktadır. Yapıtı ismini veren “Öyle Güzel Bir Yer Ki” ifadesi de yıkımda geçmektedir. Suzan, Kerem'in aksine inatçı olma özelliği taşıyan bir karakter olup Şekercizade Apartmanı'nın yıkımına hayatı pahasına karşı çıkmaktadır. Suzan, romanda “manyak Suzan” olarak tanıtılmaktadır. Suzan, yıkıma karşı çıkarken sesini duyurmak amacıyla The Eagles grubunun “Hotel California” şarkısını söylemektedir. “Yukarıdan manyak Suzan'ın sesi geliyordu, şarkı söylüyordu. “Welcome to the Hotel California. Such a lovely place. Such a lovely place.” (Gülsoy, s.110) Şarkıda geçen “Such a lovely place” ifadesi Türkçe'ye “Öyle Güzel Bir Yer Ki” olarak çevrilmektedir. Yapıtın adı, Kerem'in yaşlılığında kendine

yabancılaşırken hayatını geçirdiği binanın yıkıldığı bölümden almaktadır. Şarkının sözleri, Suzan'ı bir plağa benzeterek dolaylı olarak tekrarlanmaktadır. Suzan, şarkıyı yanlış söylemekte, “such a lovely place” ifadesini tekrarlamaktadır. “Takılmış plak gibi nakaratı tekrarlayıp duruyordu. İçimden ikinci tekrarı düzeltip duruyordum. “Such a lovely face” olmalı diye. Ama o hep aynı dizeyi yineliyordu.” (Gülsoy, s.111) “Such a lovely place” ifadesi, Suzan'ın bakış açısından apartmanı nitelemektedir. Figürün bu dizeyi tekrarlaması Şekercizade Apartmanı'na karşı hislerini aktarırken aynı zamanda yaşlılığa başkaldırdığını göstermektedir. Yapıtın bu kısmında yine İstanbul kentindeki dönüşüm kentleşme üzerinden mimari bir biçimde eleştirilmekte, odak karakterin kimliğinde değişimler yaşanmakta ve Kerem'in kimlik değişiklikleri İstanbul'un dış gerçekliği üzerinden kurgulanmaktadır. Kerem ise Suzan'ın tam aksine yaşamını geçirdiği evin yıkılmasına göz yummakta, Suzan'ı da başkaldırıdan vazgeçirmeye çalışmaktadır. Bu tezat, Kerem'in yaşlılıkla mücadele edemediğini, yaşadığı değişimlere karşı koyamadığını ve yaşlandıkça umudunu yitirdiğini göstermektedir. Karakterin kimliğinin kurgulanmasında kullanılan yazınsal unsurlar, hem yapıtın tonunu ortaya koymakta, hem de post modern roman özelliklerini desteklemekte olup yapıtta mutlu bir ton yerine karamsar bir tonun söz konusu oluşu zamanın günümüzdeki Kerem'in karamsar bir kimliğe büründürdüğünün ve kimlik çatışmaları yaşadığının göstergesidir.

3- Sonuç

Murat Gülsoy'un “*Öyle Güzel Bir Yer Ki*” adlı romanı, zamanın yarattığı değişimle birlikte yitirilen değerlerin kimlikler üzerinde yarattığı sarsıntıları Kerem karakteri üzerinden ele almıştır. Tezde odak karakterin içine düştüğü bu bunaltıcı durumlar ölüm duygusunun yarattığı kaygı, çocukluk travmalarından kurtulamayış ve yaşlanma korkusu üç ana başlığı altında değerlendirilmiştir. Murat Gülsoy'un “*Öyle Güzel Bir Yer Ki*” romanında, zamanı algılayışıyla benliği dönüşüme uğrayan bir karakterin zamanın yeni moda anlayışına ayak uyduramayıp kendisi de bir değer üretmeyen bunalımlı bir karakter işlenmiştir. Yazar, dış gerçeklik içerisinde

zaman ögesi ile karşı karşıya kalınan zorluklar ve hayatın güzelliklerinin yitirilmesi vurgusunu odak karakterin kimlik özellikleri üzerinden okuyucuya aktarmıştır. Kurgulanan Kerem karakteriyle zamanın geçişiyle sevdiklerinin ölümüyle karşı karşıya kalan, akıp giden zamana rağmen çocukluğunda yaşadığı kimlik sorunlarını çözmemiş olan ve yaşlanmaktan korkan insanlar temsil edilmiştir. Yaşlandıkça umutsuz bir kimlik yapısı oluşturmuş, aynı zamanda kendi içinde kimlik çatışmaları da yaşayan Kerem'in kimliği üzerinde zaman olgusunun etkileri okuyucunun gözleri önüne serilmiştir. Zaman içinde değişen ve dönüşen bir İstanbul şehrinin varlığı da romanda arka planda aktarılmış, bu dönüşümün yapıtın odak karakteri olan Kerem üzerindeki etkisi gösterilmiştir. Hızla akan zaman, Kerem'in hayatın güzelliklerinden mahrum kalmasına sebep olmuş ve karamsar, kendinden emin olmayan, çatışmalar yaşayan bir kimliğe bürünmesine sebep olmuştur. Sonuç olarak Murat Gülsoy'un "*Öyle Güzel Bir Yer Ki*" adlı romanında bireylerin kimlik bunalımı, değer yaratamayan zamanın etkilediği değer yaratamayan kimlikler ve bu kimlikler üzerinde oluşan karamsarlık, umutsuzluk, iç çatışmalar üzerinden aktarılmıştır.

Kaynakça

- 1- Türk Edebiyatı. (n.d.). *Leyla ile Mecnun*. Türk Edebiyatı.
<https://www.turkedebiyati.org/leyla-ile-mecnun/>
- 2- Ögen, K., & Görmez, A. (2023). Psikanaliz ve psikanalitik edebiyat kuramına eleştirel bir yaklaşım. 6. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve İnovasyon Kongresi*, 47-58. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
<https://avesis.yyu.edu.tr/yayin/ac6ef849-fe20-4a63-bf1a-cab65e530f82/psikanaliz-ve-psikanalitik-edebiyat-kuramina-elestirel-bir-yaklasim>
- 3- Murat Gülsoy. (5 Aralık 2017). “*Murat Gülsoy Öyle Güzel Bir Yer Ki Söyleşi*”. YouTube.
https://youtu.be/GuMFaMniFIc?si=G6xShosyqt_QGuRr
- 4- Gürel, Ali., Balta, Yasemin. (2014). İstanbul’un göç olayı ve etnik hayat üzerine. (1). 1-15. <https://dergipark.org.tr/en/pub/marusad/issue/391/2747>
- 5- Gülsoy, Murat. (2017). *Öyle güzel bir yer ki*. Can Yayınları.